

Ideetjes voor de Natuur Route Haanwijk

Neem contact op met Brabants Landschap als je gebruik wil maken van het buitenlokaal.

Contactpersoon is Gerard van Griensven, te bereiken via mail: gvangriensven@brabantslandschap.nl

Haanwijk is een afwisselend gebied, geschikt voor in alle seizoenen. Door de aanwezigheid van een natuurlijk bos en parkbos (sterrenbos), de dijk en weilanden en akkers en de buitenspeelplek met waterpomp zijn er veel mogelijkheden voor groepen kinderen/ klassen om hier een dagje door te brengen om het bos te beleven en allerlei bijzondere activiteiten te doen.

Leer het van de boswachter Geschikte opdrachten voor groep 5-6-7-8, zijn:

- Groep 1-7: Boomwoorden
- Groep 1-8: Modderfiguur
- Groep 1-8: Vroege vogelconcert
- Groep 1-8: Lanterfant
- Groep 1-8: Natuur Liefhebbers
- Groep 1-8: Greepy Crawlers
- Groep 1-8: Takken Tentoonstelling
- Groep 1-8: Labyrint maken
- Groep 1-8: Hartenjagen
- Groep 1-8: Bodemdiertjeskunst
- Groep 1-8: Evenwichtparcours
- Groep 3-8: Blote-voeten-pad
- Groep 4-8: Boomschors
- Groep 5-8: Takkentweeling
- Groep 5-8: Ping Pong English
- Groep 5-8: Land Art

En natuurlijk kun je zelf op de website www.nmevught.nl een eigen keuze maken uit de pdf's die er zijn bij 'Leren van de boswachter' of eigen activiteiten bedenken.

Ideetjes NME Route/gebied Haanwijk

- Combinatie maken met Romeins museum (alleen op dinsdagochtend op afspraak?!)
 - Combi maken met Scheve Schup
 - Combi met Brabant Remembers
 - Vossenstreken
- Daarnaast is er afwisselend in het seizoen :
- Akker, klaprozen (zomer)
 - Paadje in, dijk links op. Waartoe dienen de dijkjes? Wanneer en door wie gemaakt?
 - Boom over greppel: bewegen, klimmen, balans
 - Speelbos Veldje: Boomtikkertje, hutten bouwen, takken voor katapulten zoeken, elastieken mee, mikken op afgesproken punt, mandala maken van gevonden natuur zoals takjes, blaadjes enz; Regenboog Schilderij (waarom geen blauw?); diertjes zoeken, natekenen, vergrootglazen; Elfje laten maken/rebus/rondeel oid. Boom met gat: waarom gat? Hoe gaat de sapstroom dan nu? En hoe komt water eigenlijk naar boven?

- Bomen determineren: een paar verschillende bomen bij elkaar, hoe heten ze, zoekkaart. Bladeren of vruchten herkennen.
- Kwetsbare beuken: wand en schors, waar/hoe zie je de kwetsbaarheid, wat eraan doen?
- Sterrenbos: Beukenlaan is eigenlijk 1 organisme. Hand op boom, respect voor grootste levende wezens. Tekening van boom boven en de massa onder de grond. Rekenvragen over breedte, hoogte berekenen en totale inhoud $l \times b \times h$. Verdiepen over bomen en hun communicatie.
- Speelbos
- Sterrenbos
- Dijken, hoogte en laagte in het gebied
- Dassenburcht
- Eilandje met waterpomp, speelgebied en picknikplek

Om een indruk te geven van Haanwijk zijn er twee verhalen die het gebied beschrijven:

1. Achtergrondinformatie voor docenten.
2. Informatie voor de leerlingen.

1. Het verhaal van Haanwijk voor de docenten

Landgoed Haanwijk is een oud agrarisch cultuurlandschap met oude houtwallen en knobomen en dijkjes. Het landgoed herbergt de grootste oppervlakte akkerreservaat van Brabant. Door geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken worden de ernstig in hun voortbestaan bedreigde akkeronkruiden beschermd. Ze vallen hierop door hun massaliteit en kleurenrijkdom: klaproos, korenbloem en gele ganzenbloem, bijvoorbeeld. Een bijzonder landschap waar u kennis mee maakt tijdens de wandeling, die in deze folder is beschreven.

Op Haanwijk is het beheer van Brabants Landschap erop gericht om het agrarische cultuurlandschap van dit landgoed te versterken. Oudere houtwallen en knobomen worden onderhouden en nieuwe worden aangelegd of gepoot. Het beheer van de graslanden is speciaal gericht op de das. Ze worden bemest met ruige stalmest ter bevordering van het bodemleven, vooral regenwormen, het stapelvoedsel van deze marterachtige. In de bloemrijke graslanden komt massaal de pinksterbloem voor, de waardplant van het oranjetipje.

Haanwijk en omgeving is een prima gebied voor de Das, er zijn verschillende dassenburchten gelegen in het gebied. Haanwijk vormt een zogenaamde 'groene poort', die de inwoners van Den Bosch en omgeving toegang moet verschaffen tot 'Nationaal Landschap 'Het Groene Woud', het natuurlijke gebied binnen de stedendriehoek Den Bosch- Eindhoven- Tilburg.

Sterrenbosch

Is de locatie van museum Leon Adriaans, een unieke plek met atelier voor 'artist in residence'. Door samenwerking van Brabants Landschap met Brabants Museum wordt hier de mogelijkheid geboden voor kunstenaars. Bossche broek is een open landschap langs de Dommel, met grasland, wateren en rietkragen en is in bezit van Staatsbosbeheer. In het Bossche Broek wordt het maaien aangepast aan het broedseizoen van de vogels, waarbij het maaisel gelijk wordt afgevoerd om de bodem schraal te houden. Goed voor plantengroei en zo kunnen onder andere de kwartelkoning en grutto rustig voor hun kroost zorgen.

De Dommel, is een typische laaglandbeek die benedenstrooms nauw verbonden is met de stad 's-Hertogenbosch. Aan de rand van de stad komt de Dommel samen met de Aa, en gaat als Dieze verder. Deze mondt noordelijk van de stad uit in de Maas.

2. Het verhaal van Haanwijk voor de kinderen

Haanwijk is een oude nederzetting, een plek waar 2000 jaar voor christus de eerste mensen zich hebben gevestigd. Dit hebben we geconstateerd omdat er oud gereedschap, potten en scherven zijn gevonden. Op de akkers, dit zijn bolle akkers, die door hun jarenlange bemesting hun bolle vorm hebben gekregen, werden gewassen geteeld. Men haalde water en voedsel uit de Dommel. Er is een kleinschalig landschap met hakhoutbosjes, oude dijken en kleine landbouw percelen. In de middeleeuwen waren er geen wegen, men wandelde bij elkaar over het erf naar de stad 's-Hertogenbosch.

Enkeerdgrond is de oude akkergrond, ook wel de bolle akker genoemd. Na de laatste ijstijd heeft de westenwind zand aangevoerd. Dit heeft een hoge dekzand rug gevormd. In vroeger tijden gingen mensen wonen in een gebied dat hoog en droog was maar ook dichtbij water. Haanwijk is zo'n plek. In de loop van honderden jaren hebben mensen de akkers bemest met heideplaggen, schapen-koeien en mensen stront. Hierdoor is deze unieke bodemstructuur ontstaan.

Beekeerdgrond is de bodem van het broekbos. Dit is het laag liggende gebied, grenzend aan de beek. Dit laag liggende gebied had een belangrijke functie omdat het ervoor zorgde dat het water weg kon in de winter en bij grote regenval. In grote delen van het jaar was dit gebied niet begaanbaar voor mensen. Hier groeiden waterplanten zoals riet en lisdodden, wilgen en elzen. Ook kwamen hier veel kikkers, salamanders en eenden voor.

De das woont in een burcht onder de grond met de hele familie das bij elkaar. Je ziet de sporen van de das, de ronde gaten zijn de openingen van de burcht, deze zijn talrijk want de das houdt ervan om van alle kanten de burcht in en uit te kunnen gaan. De das heeft echte graafpoten. De das leeft vooral 's-nachts en slaapt overdag.

Het Sterrenbos is eind 1800 gemaakt, de bomen zijn in een sterachtige vorm in rijen geplant. Je ziet de stervormige padenstructuur als je midden in het bos staat. Dit had voordelen bij de jacht op wilde dieren. De baron zat in het midden op een stoel met zijn geweer in de aanslag. De boeren en andere helpers jaagden het wild op uit de bosjes in de richting van de paden.

De dijk was er ter bescherming van de huizen en de akkers tegen wateroverlast en zorgde ervoor dat het water werd afgevoerd naar lageregelegen gebieden. De dijk is door mensen gemaakt en wordt door het waterschap onderhouden. In het gebied van Haanwijk is dat het Waterschap de Dommel. Let op de verschillende begroeiing, zoals verschillende soorten bomen, bosbegroeiing, paddenstoelen en mossen en korstmossen. Je ziet dat er door de invloed van het licht en de ondergrond verschillende planten voorkomen.